

Identifying and Analyzing the Key Drivers of the Development of Active Sports Tourism in Iran Using Future Studies

Mohammadreza Parsamehr¹, Mohammad Seayvan Nouri^{2*}, Navid Mahtab³, Korosh Veisi⁴

¹PhD Student in Sports Management, Islamic Azad University, Sanandaj Branch, Sanandaj, Iran.

²Assistant Professor, Department of Sports Management, Marivan Branch, Islamic Azad University, Marivan, Iran.

³Assistant Professor, Department of Sports Management, Qorveh Branch, Islamic Azad University, Qorveh, Iran.

⁴Assistant Professor, Department of Physical Education, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article Type:

Original Research

Received: 11.15.2021

Revised: 05.09.2022

Accepted: 05.28.2022

Keyword:

Strategic Planning

Sports Tours

Security

Sporting Events

*Corresponding Author:

Mohammad Seayvan Nouri

Email:

mohammadseayvannouri@gmail.com

The purpose of this study was to identify and analyze the key drivers of active sports tourism development in Iran using future studies. The type of research was applied and analytical-exploratory in nature. The assistance of 25 experts was used to extract the variables and 16 experts helped in the cross-analysis. To analyze the data, the combined panel methods of Mikomek cross-effects were used. The findings showed that the six factors of diversity in sports tours, sanctions imposed on Iran, travel facilitation, Iran's security in the region compared to neighboring countries, use of electronic and internet tools, and international sporting events had the greatest impact, indicating the great importance and high uncertainty of these factors in the future of active sports tourism in Iran. The country's sports managers are recommended to use the key drivers of active sports tourism development in order to develop the country's sports tourism in general.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Tourism has become the largest industry in the world due to its positive social, cultural and economic effects, particularly income generation and its impact on the economic growth of countries. For most countries, tourism is an important source of business activities, earnings, employment and foreign exchange. Today, tourism in its various forms is becoming widespread and progressing, and it seems to have a bright future. This issue has led to the introduction of global tourism as a promising commercial industry to international markets and to perform well in strengthening internal communication between different nations. Tourism is usually considered an emerging phenomenon in human history; humans have migrated throughout history for various reasons including obtaining food, better weather conditions, religious and commercial reasons. Since the beginning of the 20th century, progress in transportation and communication technology has caused the global development of tourism. Because active sports tourism in Iran is in its initial stage, and to be on the path of development, proper planning, identification and resolution are needed. Active sports tourism has obstacles and little research has been carried out in this field, and no research was found to have investigated the factors affecting tourism in Iran. For this reason, in this research, the key drivers of the development of active sports tourism in Iran will be identified using future studies.

Methodology

In terms of the type of applied research, this research was analytical and exploratory based on the new methods of future science. To analyze the information by using the environmental scanning technique, the evaluation of mutual/structural effects was carried out in the form of a questionnaire, and the specialized future research software "Mik-Mak" was used. The current research process involved first the selection of a group of 25 professors familiar with sports tourism (who had written books and articles, and carried out research projects) selected for qualitative interviews on the research subject in a purposeful manner. In total, 51 variables were selected as elements that create the development of active sports tourism in Iran. In the continuation of the work, 16 participants from the statistical population of the previous section declared their readiness to perform cross-effect analysis. For data analysis, a combination of cross-effects analysis and Mic-Mac software was used.

Results and discussion

The demographic results of the research showed that the largest sample group were men (80 per cent), over 50 years old (68 per cent) and over 20 years old (64 per cent). After explaining the effective factors and recording the data (extracted from the research bases and experts) in the Mik-Mak software, first, the matrix of direct effects (MDI) was formed based on the averages obtained from the experts so that related graphic maps was obtained based on the results of mutual effects and diagrams. The findings showed that six factors of diversity in sports tours, sanctions imposed against Iran, facilitation of travel, Iran's security

in the region compared to neighbouring countries, use of electronic and internet tools, and international sports events had the greatest impact and influence, demonstrating that these factors in active sports tourism in the future, while being very important, also have high uncertainty. It is recommended that the country's sports managers use the key drivers of active sports tourism development to develop the country's sports tourism in general.

Conclusion

The current research aimed to identify and analyze the key drivers of the development of active sports tourism in Iran using future studies. Based on the findings of the research, six factors of diversity in sports tours, sanctions imposed against Iran, facilitation of travel, Iran's security in the region compared to neighbouring countries, use of electronic and internet tools and international sports events are the most influential, proving that these factors are highly important in the future of active sports tourism and have high uncertainty. Finally, it is recommended that the managers of the country's sports and tourism fields, in general, use the key drivers of the development of tourism of active sports to develop sports tourism in the country. To implement each of the key drivers of the development of active sports tourism in Iran, several solutions were presented during the discussions, which can be considered by the country's sports and tourism managers. Due to a lack of research in the field of active sports tourism, it is suggested that other researchers conduct separate research on each of these 6 drivers and identify operational solutions to implement them. In addition, expertise in the field of identifying the motivations of active sports tourists for travelling to tourist destinations and identifying the factors hindering the development of active sports tourism can also be considered.

شناسایی و تحلیل پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران با استفاده آینده‌پژوهی

محمد رضا پارسامهر^۱، محمد سیوان نوری^{۲*}، نوید مهتاب^۳، کوروش ویسی^۴

- ۱- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنجند، سنجند، ایران.
- ۲- استادیار گروه مدیریت ورزشی، واحد مریوان، دانشگاه آزاد اسلامی، مریوان، ایران.
- ۳- استادیار گروه مدیریت ورزشی، واحد قروه، دانشگاه آزاد اسلامی، قروه، ایران.
- ۴- استادیار گروه تربیت بدنی، واحد سنجند، دانشگاه آزاد اسلامی، سنجند، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

هدف پژوهش حاضر، شناسایی و تحلیل پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران با استفاده آینده‌پژوهی است. نوع تحقیق کاربردی و از نظر ماهیت تحلیلی-اکتشافی است. برای استخراج متغیرها، از ۲۵ کارشناس و برای تحلیل متقاطع، از ۱۶ خبره با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند از نوع معیاری استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش‌های ترکیبی پنل خبرگان، اثرات متقاطع میک‌مک با استفاده از پرسش‌نامه انجام شد. یافته‌ها نشان داد که شش عامل-تنوع در تورهای ورزشی، تحریم‌های اعمال شده علیه ایران، تسهیل‌سازی سفر، امنیت ایران در منطقه نسبت به کشورهای همسایه، استفاده از ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی، رویدادهای ورزشی بین‌المللی، در مجموع از بیشترین تأثیرپذیری و بیشترین تأثیرگذاری برخوردار بودند که نشان‌دهنده این است که این عوامل در گردشگری ورزشی فعال در آینده در عین حال که بسیار مهم هستند دارای عدم قطعیت بالایی نیز می‌باشند. به مدیران ورزش کشور، توصیه می‌شود از پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال به‌منظور توسعه گردشگری ورزشی کشور، به‌صورت کلی استفاده نمایند.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۸/۲۴

بازنگری مقاله: ۱۴۰۱/۰۲/۱۹

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۳/۰۷

کلید واژگان:

برنامه‌ریزی راهبردی

تورهای ورزشی

امنیت

رویداد ورزشی

*نویسنده مسئول: محمد سیوان نوری

پست الکترونیکی:

Mohammadseayvannouri

@gmail.com

مقدمه

گردشگری به دلیل تأثیرات مثبت اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی به‌ویژه درآمدزایی و تأثیر آن در رشد اقتصادی کشورها، به بزرگ‌ترین صنعت در جهان تبدیل شده و برای اغلب کشورها، گردشگری منبع مهمی برای فعالیت‌های تجاری، کسب درآمد، اشتغال‌زایی و مبادلات خارجی محسوب می‌شود. امروزه گردشگری در انواع مختلف آن در حال فراگیر شدن و پیشرفت است و به‌نظر می‌رسد آینده روشنی در انتظار آن قرار دارد. این موضوع منجر شده است تا گردشگری جهانی خود را به‌عنوان یک صنعت تجاری خوش آتیه به بازارهای بین‌المللی معرفی کند و در تقویت ارتباطات داخلی بین ملت‌های مختلف نیز عملکرد خوبی داشته باشد. گردشگری معمولاً به‌عنوان پدیده‌ای نوظهور در تاریخ بشر در نظر گرفته می‌شود، در حالی که انسان‌ها در طول تاریخ به دلایل مختلف از جمله به‌دست آوردن غذا، شرایط آب و هوایی بهتر، دلایل مذهبی و تجاری و غیره کوچ کرده‌اند که احتمالاً ریشه گردشگری در همین کوچ و جابجایی بشر است؛ بنابراین، موضوع گردشگری را می‌توان به لحظات ابتدایی حیات انسان‌ها نسبت داد. با این وجود، از ابتدای قرن بیستم، پیشرفت در حمل‌ونقل و فن‌آوری ارتباطات باعث توسعه جهانی گردشگری شده است (یانگ و همکاران، ۲۰۲۰).^۱

یکی از انواع رو به رشد و پرطرفدار گردشگری، گردشگری ورزشی است که از ادغام دو صنعت مهم گردشگری و ورزش به‌وجود آمده است و به‌شدت مورد توجه گردشگران قرار گرفته است. گردشگری ورزشی شامل آن دسته از فعالیت‌های مرتبط با سفر است که فرد یا افرادی محل زندگی خود را باهدف تماشا یا شرکت در رویدادهای ورزشی (حرفه‌ای و تفریحی) یا انجام فعالیت‌بدنی و تمرین ورزشی خارج از محل زندگی یا کمک یا حمایت شخصی از ورزشکاران در مسابقات و فعالیت‌های آموزشی ترک می‌کنند. گردشگری ورزشی ترکیبی از تفریح، فعالیت‌بدنی، تماشای مسابقات - ورزشی و برقراری ارتباط با علاقه‌مندان به ورزش است (جیان و همکاران، ۲۰۱۴).^۲ گردشگری ورزشی یکی از بخش‌های صنعت سفر است که به‌سرعت در حال رشد است و به‌دلیل فرصت‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی مورد توجه فزاینده‌ای قرار گرفته است (هریتز و روس، ۲۰۱۰).^۳ مزایای گردشگری رویدادهای ورزشی شامل مزایای اقتصادی، اجتماعی، تفریحی و همچنین افزایش اشتغال، سرمایه اجتماعی و انسانی و بهبود شهر است (کلارک و میسنر، ۲۰۱۵).^۴ علاوه بر این، افزایش هویت فرهنگی و فرصت‌های تعامل اجتماعی نیز از تأثیرات مثبت فعالیت‌های گردشگری ورزشی است (هریتز و روس، ۲۰۱۰). فارغ از مزایای گردشگری ورزشی، دسته‌بندی‌هایی در زمینه گردشگری ورزشی انجام گرفته است که در یکی از مهم‌ترین آنها، (گیسون، ۱۹۹۹)^۵ بیان کرده است که گردشگری ورزشی سه نوع است و سه رفتار عمده را در برمی‌گیرد و شامل شرکت کردن (گردشگری ورزشی فعال)، تماشا کردن (گردشگری ورزشی رویداد یا غیرفعال) و بازدید کردن از جذابیت‌های مشهور مربوط به ورزش مانند بازدید از شخصیت‌های ورزشی، موزه‌های ورزشی، ورزشگاه‌های مهم و غیره (گردشگری خاطرات ورزشی) می‌شود. تفاوت اصلی بین این دو شکل گردشگری فعال و غیرفعال در رفتار شرکت کردن فیزیکی به‌عنوان یک ورزشکار یا تماشاگر به‌عنوان یک هوادار است (گیسون و همکاران، ۲۰۱۸).^۶ گردشگران فعال در رویدادهای ورزشی رسمی شامل رویدادهای بزرگ ورزشی (بازی‌های المپیک، جام جهانی فوتبال، مسابقات قهرمانی جهان، بازی‌های قاره‌ای، مسابقات قهرمانی قاره‌ای و تورنمنت‌های بین‌المللی) و رویدادهای کوچک و محلی (کشتی چوخه در خراسان شمالی، مسابقات اسب‌سواری بندر ترکمن و غیره) و غیررسمی و تفریحی (از جمله

¹ Yang

² Jian

³ Hritz & Ross

⁴ Clark & Misener

⁵ Gibson

⁶ Gibson

موج سواری، دره نوردی و غارنوردی و شترسواری در کویر) حضور دارند. در این زمینه نیز (ناپ، ۱۹۸۷)^۱ گردشگری ورزشی را در سه نوع تفکیک کرده است که هر سه دسته به دلیل این که گردشگر در طول سفر به فعالیت بدنی می‌پردازد، می‌تواند به‌عنوان گردشگری ورزشی فعال محسوب می‌گردند. این سه دسته شامل تعطیلات ورزشی خالص مانند اسکی در کوه در زمستان و شنا در کنار دریا در تابستان، مسافرت به یک استراحتگاه و جایی که دارای امکانات ورزشی مانند تجهیزات تناسب اندام است و فعالیت‌های ورزشی غیر سازمان‌یافته که به گردشگران اجازه می‌دهد تا در روند گردشگری به فعالیت‌هایی مانند والیبال ساحلی، سنگ‌نوردی و غیره بپردازند، می‌باشد.

تفاوت اصلی گردشگری ورزشی فعال با تفریحات فیزیکی در نیاز به ترک محل سکونت و تعامل با محیط طبیعی و ارزش‌های ویژه گردشگری ورزشی فعال است و محبوب‌ترین اشکال گردشگری ورزشی فعال شامل پیاده‌روی، کوهنوردی، اسکی، دوچرخه‌سواری، سوارکاری، قایقرانی، قایقرانی، موج‌سواری، کایت‌سواری، غواصی می‌باشد (تومیک و همکاران، ۲۰۱۷)^۲. علاوه بر حضور در مسابقات و رویدادهای ورزشی، در زمان حضور ورزشکاران در مقصد گردشگر خدمات متنوعی از طرف میزبان و مراکز گردشگری به آن‌ها ارائه می‌گردد. خدمات احتمالی ارائه‌شده توسط مراکز گردشگری ورزشی به ورزشکاران آماتور و تفریحی (کودکان، جوانان و بزرگسالان) و ورزشکاران نخبه شامل ارائه تفریحات ورزشی، امکان استفاده از امکانات ورزشی، ارائه خدمات ویژه برای ورزشکاران برتر و ورزشکاران معلول و اردوهای پیش فصل تیم‌های ورزشی است (پالانس، ۲۰۱۴)^۳. از جمله مطالعات انجام‌گرفته در داخل کشور، (بیرانوندزاده و همکاران، ۲۰۲۱) در مطالعه خود گزارش کردند که عوامل اثرگذار بر گردشگری ورزشی طبیعت‌محور استان لرستان شامل عوامل مدیریتی، کالبدی و اجتماعی-اقتصادی هستند و سناریو محتمل در این زمینه عبارت است از این که لرستان در مسیر توسعه گردشگری ورزشی طبیعت‌محور قرار دارد. (مجرم‌زاده و ایمان‌زاده، ۲۰۱۹) با بررسی راهکارهای توسعه گردشگری ورزشی ماجراجویانه در استان اردبیل گزارش کردند که در این بین عوامل سیاسی و قانونی، اطلاع‌رسانی و تبلیغاتی، محیطی و زیرساختی، اقتصادی، مدیریتی، امنیتی و ایمنی، فرهنگی و اجتماعی جزو طبقات اصلی به شمار می‌روند. (عابدی سماکوش و همکاران، ۲۰۱۸) نیز ضمن شناسایی عوامل جذب‌کننده و بازدارنده در توسعه گردشگری ساحلی (مطالعه موردی: گردشگران ورزشی فعال سیرکننده به مناطق ساحلی دریای خزر)، به مسئولین ورزشی و گردشگری پیشنهاد دادند که ضمن تقویت و توسعه عوامل جذب‌کننده، نسبت به حذف عوامل بازدارنده گردشگری ساحلی در دریای خزر، توجه بیشتری داشته باشند.

(میلنکوویچ، ۲۰۱۸)^۴ مشکلات اصلی توسعه گردشگری ورزشی ماجراجویانه در منطقه سووا پلانینا را شامل زیرساخت‌های نامناسب گردشگری و روند منفی جمعیتی مانند تراکم ضعیف جمعیت در جذاب‌ترین مناطق منطقه، سطح تحصیلات پایین ساکنان، تعداد بالای خانه‌های قدیمی و کمبود نیروی کار بیان نموده است و به‌طور کلی پیاده‌سازی و توسعه گردشگری ماجراجویانه در این منطقه قدری دشوار است. همچنین، (تومیک و همکاران، ۲۰۱۷) به بررسی شرایط محیطی و جنبه‌های انگیزشی در گردشگری ورزشی فعال در لهستان پرداختند و گزارش کردند عوامل محیطی تعیین‌کننده گردشگری فعال در لهستان، مانند زمین، آب و هوا، کیفیت هوا و شبکه هیدروگرافی برای انواع مختلف گردشگری ورزشی فعال، به‌ویژه پیاده‌روی (اعم از دشت و کوهستان) دوچرخه‌سواری، قایقرانی بادبانی و قایقرانی کانو است. همچنین، نیاز به فعالیت بدنی انگیزه غالب برای شرکت در گردشگری ورزشی فعال بود، درحالی‌که جاه‌طلبی کمترین اهمیت را در بین همه تمایلات انگیزشی داشت.

¹ Knop

² Tomik

³ Polanec

⁴ Milenković

همان‌گونه که در بخش پیشینه مشاهده می‌گردد، تحقیقات اندکی یافت شد که به گردشگری ورزشی فعال پرداخته‌اند و انجام تحقیقات در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد. در هیچ‌یک از این تحقیقات نیز به موضوع شناسایی پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال با استفاده از آینده‌پژوهی پرداخته نشده است و تنها وضعیت حال حاضر گردشگری ورزشی فعال مورد بررسی قرار داده‌اند. البته تحقیقات متعددی وجود دارد که در حوزه‌های غیرورزشی، پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری را با استفاده از آینده‌پژوهی مورد شناسایی قرار داده‌اند. پیشران‌های کلیدی شناسایی شده در این تحقیقات شامل توسعه روابط با همسایگان، حیات جانوری و وجود مراکز خرید (جوان و همکاران، ۲۰۲۱)، عوامل بهبود وضعیت معابر و راه‌های روستایی، امنیت و بازسازی آثار گردشگری (ایمانی و رضوی، ۲۰۲۰)، منابع آب، تبلیغات، مدیریت محلی، آثار تاریخی، امنیت غذایی، امنیت، سیاست‌های کلان ملی در حوزه گردشگری و مشارکت شهروندان (نصر، ۲۰۱۹) و رقابت‌پذیری، حذف موانع سفر، گسترش فضاهای ساخته‌شده مرتبط با گردشگری، تخریب محیط در نتیجه ساخت و ساز بیش از حد خانه‌های دوم و مشارکت و همبستگی (علی‌اکبری و همکاران، ۲۰۱۸) هستند. جاذبه‌های گردشگری برای گردشگری ورزشی فعال، مانند سایر انواع گردشگری از اهمیت زیادی برخوردار است. به‌طور مثال، توسعه گردشگری فرهنگی بدون آثار تاریخی و موزه‌ها دشوار خواهد بود که ویژگی‌ها و کیفیت محیط طبیعی و همچنین تنوع و گستردگی ورزش‌ها و بازی‌های سنتی برای گردشگری ورزشی فعال از اهمیت مشابهی برخوردار است. کشور ایران جزو کشورهای مهم جهان است که سابقه طولانی در زمینه ورزش دارد و دارای گستره وسیعی از ورزش‌ها و بازی‌های سنتی از جمله ورزش زورخانه‌ای، چوگان، گوی بازی، زو، کشتی پهلوانی، چوخه، لوچو، زوران و غیره است که نشان‌دهنده قابلیت‌های بالقوه ایران برای جذب گردشگران ورزشی فعال است. همچنین، کشور ایران از لحاظ جغرافیایی نیز شرایط منحصر به فرد و متنوعی دارد و دارای دریا، دریاچه، رودخانه‌های متعدد، سد، بیابان و کویر، کوه، آب و هوای سردسیر، گرمسیر و معتدل و غیره است و شرایط برگزاری انواع رویدادهای ورزشی در آن وجود دارد. از طرفی، گردشگری برای ایران که وابستگی شدیدی به درآمدهای نفتی دارد می‌تواند به‌عنوان راهی برای رهایی از وابستگی به درآمدهای نفتی و خروج از اقتصاد تک‌محصولی باشد (طیبی و همکاران، ۲۰۰۷). با این وجود، قابلیت‌های بالقوه صنعت گردشگری ایران هنوز بالفعل نشده است و این موضوع در گردشگری ورزشی فعال کاملاً به چشم می‌آید. به دلیل این‌که گردشگری ورزشی فعال در ایران در مرحله آغازین خود قرار دارد و برای این‌که در مسیر توسعه قرار گیرد نیاز به برنامه‌ریزی مناسب و شناسایی و رفع موانع دارد و تحقیقات اندک نیز در این زمینه انجام گرفته است که تحقیقی یافت نشد که به بررسی عوامل مؤثر بر گردشگری ورزشی فعال در ایران پرداخته باشد. به همین جهت در تحقیق حاضر، پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران با استفاده از آینده‌پژوهی مورد شناسایی قرار خواهند گرفت.

روش شناسایی

این پژوهش از نظر نوع تحقیق کاربردی و از نظر ماهیت بر اساس روش‌های جدید علم آینده‌پژوهی، از نوع پژوهش‌های تحلیلی و اکتشافی است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات با به‌کارگیری تکنیک پویای محیطی، تحلیل اثرات متقابل/ ساختاری در قالب پرسش‌نامه، مورد ارزیابی قرار گرفت و از نرم‌افزار تخصصی آینده‌پژوهی «میک‌مک» استفاده شده است. فرایند تحقیق حاضر به‌صورتی است که ابتدا یک گروه ۲۵ نفره از اساتید منتخب آشنا با گردشگری ورزشی (که کتاب، مقاله و طرح پژوهشی انجام داده باشند)، شامل می‌شوند؛ که این افراد، به‌صورت هدفمند از نوع معیاری، برای مصاحبه‌های کیفی در موضوع پژوهش انتخاب گردید. در مجموع، ۵۱ متغیر به‌عنوان عناصر ایجادکننده توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران انتخاب شده‌اند. در ادامه کار ۱۶ نفر از جامعه آماری بخش قبلی، جهت انجام تحلیل اثرات متقاطع اعلام آمادگی کردند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، ترکیبی از تحلیل اثرات متقاطع و نرم‌افزار میک‌مک استفاده شده است.

به منظور شناسایی پیشران‌ها، از روش کیفی و با انجام مصاحبه با خبرگان در دور اول دلفی استفاده شد. در ادامه بعد از ثبت تمامی مطالب گفته شده، با استفاده از کدگذاری باز، کدهای اولیه و مهم شناسایی شدند. جهت بررسی روایی از قابلیت باور پذیری (اعتبار)، انتقال پذیری و تایید پذیری استفاده گردید (جدول ۱).

جدول ۱. روایی و پایایی بخش کیفی.

نتیجه	روش	
تأیید	تایید فرایند پژوهش توسط هفت متخصص	قابلیت باورپذیری (اعتبار)
تأیید	استفاده از دو کدگذار جهت کدگذاری چند نمونه مصاحبه	انتقال پذیری
تأیید	نظرات سه متخصص که در پژوهش مشارکت نداشتند	تاییدپذیری
تأیید	ثبت و ضبط تمامی مصاحبه‌ها	
تأیید	در اختیار قرار دادن اطلاعات به اساتید راهنما و مشاور	مطالعه حساسی فرایند
تعداد کل کدها: ۸۹		
تعداد کل توافقات: ۳۵		
تعداد کل عدم توافقات:		
۱۹	تحلیل سه مصاحبه توسط محقق و همکار و مشخص نمودن کدهای مشابه و غیرمشابه	توافق درون موضوعی دو کدگذار
پایایی بین دو کدگذار: ۷۸/۷٪		
بیشتر از ۶۰٪ و تأیید پایایی		

تحلیل اثرات متقاطع: تحلیل اثرات متقاطع یکی از روش‌های علی و معلولی، بین عوامل آینده‌نگاری است که سعی دارد با روابط علی مؤثر بر یک موضوع، به سناریوهای ممکن و محتمل در آینده برای آن موضوع دست یابد. تئودور گوردن و هلمر روش تأثیرات متقابل را اولین بار در سال ۱۹۶۶ ابداع کردند. این روش از این سؤال ساده به دست آمد که: «آیا پیش‌بینی آینده می‌تواند مبتنی بر تأثیرات احتمالی و متقابل اتفاقات آینده بر یکدیگر باشد؟ در تکنیک تحلیل اثرات متقاطع، رویدادها، حوادث و روندها به‌مثابه متغیرهای مستقل در نظر گرفته شده و از طریق بررسی خروجی (دوبه‌دو) متغیرهای مؤثر یا پیشران (در سطر و ستون) احتمالات پدیده در آینده ترسیم می‌گردد.

نرم‌افزار میک‌مک: نرم‌افزار میک‌مک این امکان را می‌دهد که با کمک گرفتن از ارتباط ماتریسی، همه مؤلفه‌های اصلی یک سیستم را تشریح کند. با بررسی این ارتباط، این روش امکان آشکارسازی متغیرهای اصلی جهت ارزیابی سیستم را ارائه می‌دهد. میزان ارتباط، با اعداد بین عدد صفر تا سه سنجیده می‌شود. عدد «صفر» به‌منزله «بدون تأثیر»، عدد «یک» به‌منزله «تأثیر ضعیف»، عدد «دو» به‌منزله «تأثیر متوسط» و در نهایت عدد «سه» به‌منزله «تأثیر زیاد» و P، به معنای اثرگذاری مستقیم و غیرمستقیم به‌صورت بالقوه است؛ بنابراین اگر تعداد متغیرهای شناسایی شده n باشد، یک ماتریس $n \times n$ به دست می‌آید.

یافته‌های پژوهش

جدول ۲. توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان در پژوهش.

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	گروه‌ها	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۲۰	۸۰

وزگی‌های جمعیت شناختی	گروه‌ها	فراوانی	درصد
رده سنی	زن	۵	۲۰
	زیر ۳۰ سال	۰	۰
	۳۰ تا ۵۰ سال	۸	۳۲
سابقه شغلی	بالای ۵۰ سال	۱۷	۶۸
	زیر ۱۰ سال	۲	۸
	۱۰ تا ۲۰ سال	۷	۲۸
	بالای ۲۰ سال	۱۶	۶۴

نتایج جمعیت‌شناختی پژوهش نشان داد که بیشترین گروه نمونه مربوط به مردان (۸۰ درصد)، بیشترین گروه بالای ۵۰ سال (۶۸ درصد)، بیشترین سابقه شغلی مربوط به بالای ۲۰ سال سابقه (۶۴ درصد) می‌باشد.

پویبش محیطی و شناسایی عوامل کلیدی

اولین گام در تحلیل ساختاری، شناخت عواملی است که بر آینده گردشگری ورزشی فعال مؤثر هستند. بر مبنای ادبیات تحقیق و مصاحبه با خبرگان و در فرایند کدگذاری متن مصاحبه‌های ثبت شده، شاخص‌های زیر به دست آمده است.

جدول ۳. عوامل مؤثر بر آینده گردشگری ورزشی فعال.

ردیف	عوامل مؤثر بر آینده گردشگری ورزشی فعال
۱	استفاده از بازاریابی مدرن
۲	تخصیص بودجه برای طرح‌های گردشگری ورزشی
۳	تسهیلات اقتصادی و مالی
۴	کارآفرینی در گردشگری ورزشی
۵	گسترش خصوصی‌سازی
۶	قدرت خرید گردشگران ورزشی
۷	مشارکت جامعه
۸	رویدادهای ورزشی بین‌المللی
۹	ایجاد حس اعتماد در گردشگران
۱۰	سرمایه فرهنگی
۱۱	چشمواره‌های ورزش‌های سنتی
۱۲	روابط بین‌الملل با کشورهای منطقه
۱۳	تحریم‌های اعمال شده علیه ایران
۱۴	ثبات سیاسی
۱۵	قدرت سیاسی
۱۶	گسترش دیدگاه‌های راست‌گرایان و افراطی دینی و نژادی
۱۷	تسهیل‌سازی سفر
۱۸	تصویرسازی مثبت از ایران
۱۹	هماهنگی و یکپارچگی بین بخشی / سازمانی

ردیف	عوامل مؤثر بر آینده گردشگری ورزشی فعال
۲۰	طرح جامع توسعه گردشگری ورزشی
۲۱	امنیت ایران در منطقه نسبت به کشورهای همسایه
۲۲	سیاست‌های تشویقی جهت مشارکت بخش خصوصی در ورزش
۲۳	مدیریت تخصصی گردشگری ورزشی
۲۴	سیاست‌گذاری کلان در گردشگری ورزشی
۲۵	سطح دانش عمومی افراد جامعه
۲۶	بهبود آگاهی محیطی گردشگران
۲۷	سطح دانش تخصصی نخبگان
۲۸	استفاده از ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی
۲۹	تجارت الکترونیک در صنعت گردشگری و هتلداری
۳۰	قوانین و مقررات استاندارد گردشگری
۳۱	قوانین و مقررات منابع انسانی
۳۲	ویژگی‌های زیبایی‌شناختی فضاهای عمومی و ساخت انسان
۳۳	زیرساخت‌های ارتباطی
۳۴	دسترسی
۳۵	ساختار و ویژگی‌های زیرساخت
۳۶	کیفیت رفاه
۳۷	امکانات و خدمات گردشگری ورزشی
۳۸	تنوع در تورهای ورزشی
۳۹	گردشگری ورزشی آنلاین
۴۰	شکل‌گیری گردشگری پساوردی ^۱
۴۱	افزایش رقابت جهانی ^۲
۴۲	افزایش سیستم‌های گروهی و زنجیره‌های هتل‌ها
۴۳	استانداردسازی جهانی ^۳
۴۴	افزایش همکاری میان شرکت‌ها در سراسر جهان
۴۵	عمر طولانی
۴۶	ساختارهای اجتماعی در حال تغییر با نسل هزاره
۴۷	افزایش روند شهرنشینی
۴۸	تجربه‌گرا تر شدن افراد
۴۹	تغییرات آب‌وهوا
۵۰	تغییر منابع طبیعی (انرژی، آب و زمین)
۵۱	تنوع زیستی

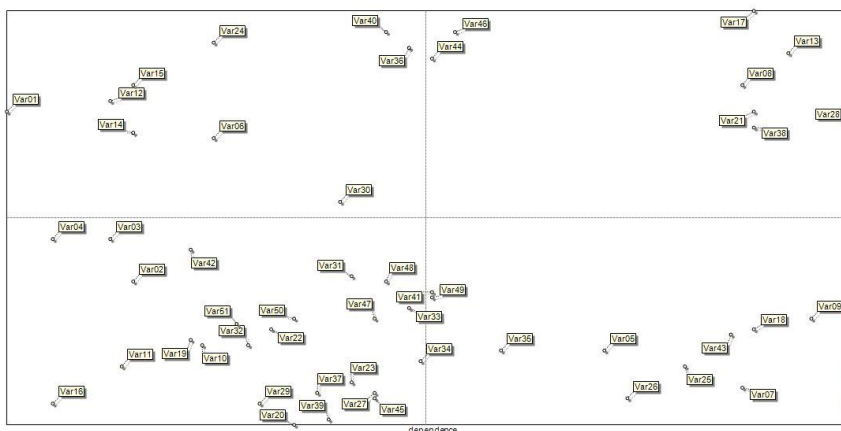
^۱ این نوع گردشگری شامل نوآوری، تخصصی‌تر شدن عرضه، بازارای فردی و سفارشی‌شده برای پاسخ‌گویی به نیازهای دایما در حال تغییر مصرف‌کنندگان محصولات و خدمات گردشگری است

^۲ افزایش تعداد رقبا در بازارهای محلی شامل بازیکنان بزرگ بازار که برای تسلط در بازار مربوطه مبارزه می‌کنند

^۳ مشخصه استانداردسازی، یکپارچگی تدریجی سبک‌های زندگی و الگوهای مصرف و فردگرایی شامل افزایش قابل توجه نیازمندی‌های هر مصرف‌کننده است.

پس از تبیین عوامل مؤثر و ثبت داده‌ها (مستخرج از مبانی تحقیق و خبرگان) در نرم‌افزار میک‌مک، نخست ماتریس تأثیرات مستقیم (MDI) بر اساس میانگین‌های حاصل از نظر خبرگان تشکیل می‌شود تا بتوان نتایج حاصل از تأثیرات متقابل، نمودارها و نقشه‌های گرافیکی مرتبط با آن را به دست آورد. در ماتریس متقاطع، جمع اعداد سطری هر عامل میزان تأثیرگذاری و جمع ستونی نیز میزان تأثیرپذیری آن عامل از عوامل دیگر را نشان می‌دهد. ماتریس تأثیرات مستقیم تبیین‌کننده میزان تأثیرات مستقیم میان متغیرهای تعریف‌شده در سیستم است.

اولین گام تحلیل نتایج میک‌مک، شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذاری مستقیم عوامل است. نتایج تحلیل بر اساس محاسبه دو دور چرخش آماری داده‌ها در ماتریس 51×51 محاسبه شده است. بر این اساس، از مجموع ۲۰۶۱ رابطه تأثیرگذاری و تأثیرپذیری ارزیابی شده، ۱۱۱۰ رابطه دارای ارزش صفر (بدون تأثیر)، ۴۵۲ رابطه دارای ارزش ۱ (تأثیر کم)، ۷۷۶ رابطه دارای ارزش ۲ (اثرگذاری متوسط) و ۲۶۳ رابطه دارای ارزش ۳ (اثرگذاری شدید) بوده است. ضریب پرشدگی ماتریس برابر $57/32$ است که از تأثیر نسبتاً زیاد و پراکنده عوامل حکایت می‌کند.

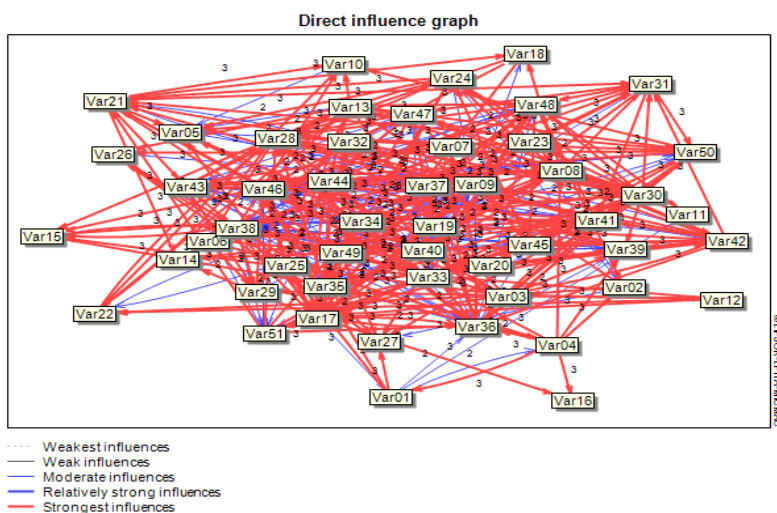

شکل ۲. نمودار پراکندگی متغیرها مستقیم و جایگاه آنها در محور تأثیرگذاری و تأثیرپذیری.

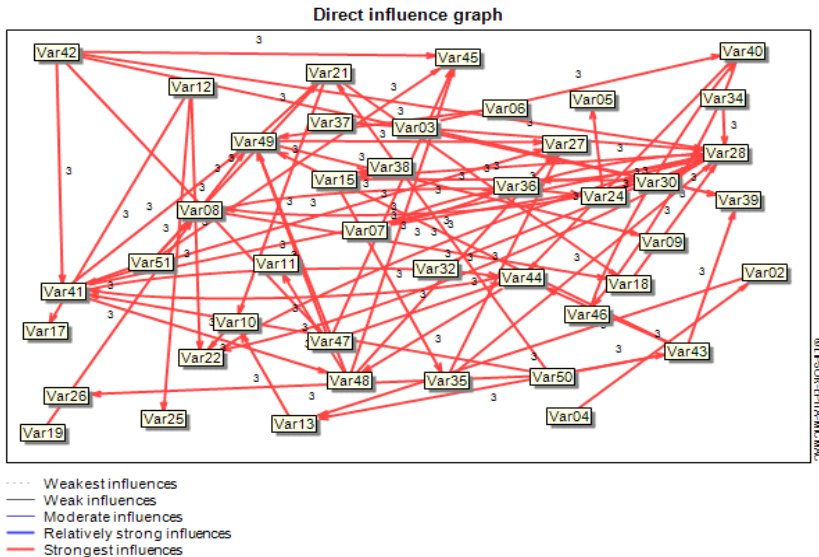
در تحلیل نقشه تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم عوامل مؤثر بر سیستم مشخص می‌شود که کدام دسته از عوامل دارای تأثیرگذاری زیاد و تأثیرپذیری زیاد است (۶ عامل در بخش شمال شرقی نقشه- تنوع در تورهای ورزشی (Var38)، تحریم‌های اعمال‌شده علیه ایران (Var13)، تسهیل‌سازی سفر (Var17)، امنیت ایران در منطقه نسبت به کشورهای همسایه (Var21)، استفاده از ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی (Var28)، رویدادهای ورزشی بین‌المللی (Var08)، کدام‌یک از عوامل دارای تأثیرگذاری زیاد و تأثیرپذیری کمتر هستند (۱۰ عامل در بخش شمالی غربی ماتریس تأثیرات- استفاده از بازاریابی مدرن، قدرت خرید گردشگران ورزشی، روابط بین‌الملل با کشورهای منطقه، ثبات سیاسی، قدرت سیاسی، سیاست‌گذاری کلان در گردشگری ورزشی، کیفیت رفاه، شکل‌گیری گردشگری پساوردی، افزایش همکاری میان شرکت‌ها در سراسر جهان، ساختارهای اجتماعی در حال تغییر با نسل هزاره). کدام عوامل دارای تأثیرگذاری و تأثیرپذیری نسبی یا متوسط هستند (در حول و حوش مرکز ماتریس تأثیرات- قوانین و مقررات استاندارد گردشگری)، کدام عوامل دارای تأثیرپذیری زیاد و تأثیرگذاری کم یا متوسط هستند (۹ عامل در بخش جنوب شرقی ماتریس- تسهیلات اقتصادی و مالی، گسترش خصوصی‌سازی، مشارکت جامعه، ایجاد حس اعتماد در گردشگران، تصویرسازی مثبت از ایران، سطح دانش عمومی افراد جامعه، بهبود آگاهی محیطی گردشگران، ساختار و ویژگی‌های زیرساخت،

استانداردسازی جهانی، تغییرات آب و هوا) و در نهایت، کدام عوامل نسبت به سایر مؤلفه‌های کلیدی شناسایی شده دارای تأثیرگذاری و تأثیرپذیری نسبتاً کمتری هستند (۲۵ عامل در بخش جنوب غربی ماتریس تأثیرات- تخصیص بودجه برای طرح‌های گردشگری ورزشی، تسهیلات اقتصادی و مالی، کارآفرینی در گردشگری ورزشی، سرمایه فرهنگی، جشنواره‌های ورزشی سنتی، گسترش دیدگاه‌های راست‌گرایانه و افراطی دینی و نژادی، هماهنگی و یکپارچگی بین بخشی/ سازمانی، طرح جامع توسعه گردشگری ورزشی، سیاست‌های تشویقی جهت مشارکت بخش خصوصی در ورزش، مدیریت تخصصی گردشگری ورزشی، سطح دانش تخصصی نخبگان، تجارت الکترونیک در صنعت گردشگری و هتل‌داری، قوانین و مقررات منابع انسانی، ویژگی‌های زیبایی‌شناختی فضاهای عمومی و ساخت انسان، زیرساخت‌های ارتباطی، دسترسی، امکانات و خدمات گردشگری ورزشی، گردشگری ورزشی آنلاین، افزایش رقابت جهانی، افزایش سیستم‌های گروهی و زنجیره‌ای هتل‌ها، عمر طولانی، افزایش روند شهرنشینی، تجربه‌گرا تر شدن افراد، تغییر منابع طبیعی (انرژی، آب و زمین)، تنوع زیستی). هر یک از عوامل یادشده در ادامه این پژوهش به تفصیل تشریح خواهد شد. یادآور می‌شود با توجه به ورودی‌های سیستم، نقشه تأثیرات غیرمستقیم و بالقوه میان عوامل، به دلیل ثبات نسبی داده‌ها تا حدود زیادی مشابه نقشه تأثیرات مستقیم گزارش شده است؛ اما شدت تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم میان متغیرها، دارای خروجی‌های متفاوتی است.

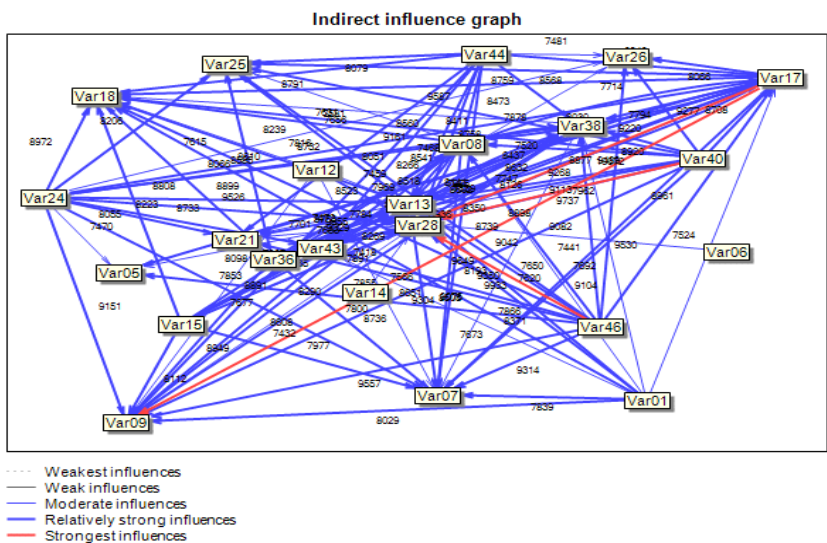
در ادامه تحلیل ساختاری بر اساس تحلیل‌های برگرفته از خروجی نرم‌افزار میک‌مک، در شکل‌های ۳، ۴ و ۵، نمایشی گرافیکی از شدت ارتباطات میان عوامل شامل تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم و بالقوه میان متغیرها (در سطوح مختلف) ارائه شده است. درک ارتباطات قوی‌تر میان عوامل، راهنمایی سودمند برای فهم مهم‌ترین روابط در شکل‌دهی به آینده گردشگری ورزشی فعال است و می‌تواند برای تصمیم‌گیران، تصویری فراگیر فراهم آورد. در شکل‌های شماره ۳ و ۴ تأثیرات مستقیم عوامل بر سایر عوامل سیستم مشخص شده است. یادآور می‌شود، در ماتریس تأثیرات غیرمستقیم، هر یک از شاخص‌ها در نرم‌افزار به توان رسانده شده و بر این اساس، تأثیرات غیرمستقیم شاخص‌ها در شکل ۵ سنجیده می‌شود. لازم به ذکر است، به دلیل وضوح بیشتر تصاویر، هر یک از عوامل بر حسب شماره آن عامل در نمودار شدت تأثیرات درج شده است که پیش‌از این در جدول ۱ آمده بودند.

شکل ۳. نمودار شدت ارتباط در تأثیرگذاری مستقیم عوامل (در سطح ۰.۲۵).

شکل ۴. نمودار شدت ارتباط در تأثیرگذاری مستقیم عوامل (در سطح ۵٪).

شکل ۵. نمودار شدت ارتباط در تأثیرگذاری غیرمستقیم عوامل (در سطح ۵٪).

با اقتباس از اطلاعاتی که در بخش‌های قبیل ارائه گردید در این بخش پیشران‌های کلیدی مؤثر بر آینده گردشگری ورزشی فعال انتخاب می‌شوند. همان‌گونه که در نمودار تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم میان متغیرها و روندهای کلیدی مشاهده می‌شود، شش عامل - تنوع در تورهای ورزشی (Var38)، تحریم‌های اعمال شده علیه ایران (Var13)، تسهیل سفر (Var17)، امنیت ایران در منطقه نسبت به کشورهای همسایه (Var21)، استفاده از ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی (Var28)، رویدادهای ورزشی بین‌المللی (Var08) در مجموع از بیشترین تأثیرپذیری و بیشترین تأثیرگذاری برخوردار

بودند که نشان‌دهنده این است که این عوامل در گردشگری ورزشی فعال در آینده درعین حال که بسیار مهم هستند دارای عدم قطعیت بالایی نیز می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، شناسایی و تحلیل پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران با استفاده از آینده‌پژوهی بود. براساس یافته‌های پژوهش شش عامل تنوع در تورهای ورزشی، تحریم‌های اعمال شده علیه ایران، تسهیل‌سازی سفر، امنیت ایران در منطقه نسبت به کشورهای همسایه، استفاده از ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی و رویدادهای ورزشی بین‌المللی، درمجموع از بیشترین تأثیرپذیری و بیشترین تأثیرگذاری برخوردار بودند که نشان‌دهنده این است که این عوامل در آینده گردشگری ورزشی فعال بسیار مهم هستند و دارای عدم قطعیت بالایی نیز می‌باشند. در ادامه این عوامل به‌عنوان پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران مورد بحث قرار گرفته‌اند.

براساس یافته‌های تحقیق، تنوع در تورهای ورزشی به عنوان یکی از پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران مطرح شده است که این تنوع را می‌توان از جهات مختلف مورد بررسی قرار داد. هزینه‌های سفر یکی از مسائل مورد توجه بسیاری از گردشگران داخلی و حتی برخی از گردشگران خارجی (به ویژه گردشگران کشورهای با ارزش پول پایین) است که مورد توجه آژانس‌ها گردشگری نیز قرار گرفته است. آژانس‌های گردشگری معمولاً برای تورهای گردشگری کف و سقف قیمت تعیین می‌کنند و متناسب با آن امکانات رفاهی را در اختیار گردشگران قرار می‌دهند. با این شرایط گردشگران با توجه به وضعیت مالی خود می‌توانند بسته‌های مسافرتی مناسب با شرایط خود را انتخاب کنند که ضمن جذب حداکثری گردشگران، رضایت گردشگران را نیز جلب خواهد کرد. به‌طور مثال برای برخی از گردشگران ورزشی فعال ممکن است صرفاً حضور در مقصد گردشگری مهم باشد و برخی از مسائل از جمله امکانات هتل، وسیله مسافرتی (هواپیما، قطار، اتوبوس و غیره)، نوع غذا و غیره به دلیل نداشتن استطاعت مالی چندان مهم نباشد که تنوع قیمتی تورهای گردشگری این موضوع را تسهیل می‌کند. البته تنوع در امکانات و رویدادهای ورزشی و استفاده از جاذبه‌های گردشگری جذاب نیز از اهمیت بالایی برخوردار است.

گردشگران از علائق مختلفی برای انتخاب جاذبه‌های گردشگری فعال برخوردار هستند و با توجه به شرایط اقلیمی و جغرافیایی منحصراً به فرد کشور ایران (وجود دریا، کوه، رودخانه، سد، دریاچه، بیابان، آب‌وهوای سردسیر، گرمسیر و معتدل)، امکان توجه به علائق مختلف گردشگران وجود دارد. این درحالی است که برخی از کشورها (به‌ویژه کشورهای هم‌مرز ایران) از برخی از این شرایط جغرافیایی و اقلیمی برخوردار نیستند و با تنوع‌بخشی به تورهای گردشگری ورزشی فعال به‌صورت هوشمند، می‌توان از ظرفیت‌های جذب گردشگر استفاده نمود. به‌طور مثال برخی کشورهای حاشیه خلیج فارس فاقد آب و هوای سردسیر هستند و به دلیل نبود کوهستان‌های برف‌گیر، از امکانات ورزش‌های مثل اسکی برخوردار نیستند. تورهای ترکیبی نیز یکی از پیشنهادها اصلی برای تنوع‌بخشی به تورهای گردشگری ورزشی فعال هستند. استفاده از جاذبه‌های تاریخی، مذهبی، تفریحی و غیره در قالب تورهای گردشگری ورزشی فعال بر جذابیت این تورها می‌افزاید و درمجموع به توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران کمک می‌نماید. مطابق با یافته‌های تحقیق، (محرّم‌زاده و ایمان زاده، ۲۰۱۹) برگزاری تورها و اردوهای ورزشی ماجراجویانه را برای توسعه گردشگری مهم معرفی کرده‌اند.

تحریم‌های اعمال شده علیه ایران یکی دیگر از پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران است. متأسفانه تحریم‌های بین‌المللی اعمال شده علیه ایران مشکلات عدیده‌ای را برای گردشگری ایران و به‌طور خاص گردشگری ورزشی فعال ایجاد نموده است و بسیاری از گردشگران برای دریافت ویزا، انتقال پول، حمل‌ونقل هوایی و غیره با مشکلات عدیده‌ای مواجه هستند. البته تمام کشورهای دنیا با تحریم‌های یک‌طرفه علیه ایران موافق نیستند و تعاملات گسترده‌ای با ایران برقرار نموده‌اند که ایران می‌تواند از همین ظرفیت‌ها استفاده کافی را برای جذب گردشگران برد. در این مورد توجه به همسایگان و بهبود روابط حسنه می‌تواند بسیار کارگشا باشد و آثار منفی تحریم‌های بین‌المللی را

کاهش دهد؛ به طوری که (جوان و همکاران، ۲۰۲۱) توسعه روابط با همسایگان را به عنوان یکی از پیشران‌های توسعه گردشگری معرفی کرده‌اند. در مورد سایر کشورها نیز به نظر می‌رسد می‌توان با دیپلماسی مناسب تا حدودی از پیامدهای منفی تحریم‌های بین‌المللی بر حوزه گردشگری فعال ورزشی کاست و امیدوار بود با رفع تحریم‌ها در آینده از تمام ظرفیت‌های حوزه گردشگری ورزشی فعال استفاده نمود. همچنین، برای توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران نیاز است گردشگران از امنیت کافی برخوردار باشند. خاورمیانه به واسطه جنگ‌های مختلف همواره به‌عنوان یکی از کانون‌های ناامنی در دهه‌های اخیر مطرح بوده است و کشورهایی که بتوانند امنیت گردشگران را تأمین کنند، از قدرت بیشتری برای توسعه گردشگری ورزشی فعال دارند. البته با وجود پروژه ایران‌هراسی، بسیاری از گردشگران بدون مطالعه کافی و فقط بر اساس اخبار و شایعات رسانه‌ها، ایران را یک کشور ناامن تلقی می‌کنند و برای سفر به کشور ایران دلپره و ترس دارند. با توجه به این مسئله و این‌که (ایمانی و رضوی، ۲۰۲۰)، (محرّمزاده و ایمان‌زاده، ۲۰۱۹) و (نصر، ۲۰۱۹) اشاره کرده‌اند که عامل امنیت و ایمنی یکی از راهکارهای توسعه گردشگری ورزشی است و کشورها برای این‌که بتوانند در این حوزه پیشرفت نمایند، باید امنیت کافی را برای گردشگران مهیا نمایند؛ بنابراین به مسئولان حوزه گردشگری کشور توصیه می‌گردد که امنیت کافی را برای گردشگران خارجی برقرار نمایند و همچنین با پدافند غیرعامل از انتشار اخبار و شایعات نادرست در مورد امنیت ایران مقابله نمایند.

از دیگر پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران، تسهیل‌سازی سفر است. یکی از دغدغه‌های گردشگران این است که به‌راحتی بتوانند به مقصد گردشگری سفر کنند و از سفر خود لذت ببرند. قبل از سفر و در حین سفر، برخی از مسائل استرس‌هایی را به گردشگران وارد می‌کند که ممکن است تجربه لذت‌بخشی نداشته باشند و همین موضوع می‌تواند به عدم بازگشت مجدد گردشگر و حتی تبلیغات دهان‌به‌دهان منفی در مورد مقصد گردشگری منجر گردد. قبل از سفر مواردی مثل گرفتن گذرنامه و ویزا، رزرو بلیط هتل و هواپیما و غیره و در حین سفر تفاوت‌های فرهنگی و زبانی، آشنایی با کشور و شهر میزبان گردشگری و غیره می‌توانند گردشگران را دچار سردرگمی کنند. آژانس‌های گردشگری در صورت سازماندهی و نظارت مناسب می‌توانند بسیاری از این سختی‌ها را کاهش دهند. همچنین اتخاذ تصمیم از سوی مقامات عالی‌رتبه کشور برای حذف ویزا و تسهیل ورود گردشگران می‌تواند در این زمینه کمک‌کننده باشد. در این زمینه نیز (علی اکبری و همکاران، ۲۰۱۸) به حذف موانع سفر برای توسعه گردشگری اشاره کرده است. استفاده از ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی نیز بر توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران اثرگذار است. گردشگری هوشمند مبتنی بر اینترنت اشیا، هوش مصنوعی، محاسبات ابری و غیره تنها نمونه‌هایی از گسترش روزافزون استفاده از ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی در گردشگری هستند. گردشگری یک فعالیت اطلاعات‌محور است و گردشگران قبل و حین گردشگری نیاز به مجموعه‌ای از اطلاعات دارند که دستیابی به این اطلاعات از طریق ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی تسهیل می‌گردد. ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی حجم انبوهی از داده‌ها را به گزاره‌های ارزشمند برای گردشگران تبدیل می‌کند که در حال حاضر نیز استفاده از شبکه‌های اجتماعی و موبایل زمینه را برای پیشرفت گردشگری مهیا نموده است. به نظر می‌رسد که استفاده از ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی مزایایی از جمله معرفی جاذبه‌ها، صرفه جویی در وقت و هزینه، دسترسی ساده‌تر به اطلاعات، بهبود کیفیت خدمات، نوآوری بیشتر و تنوع گزینه‌ها را در پی دارد.

همسو با یافته‌ها، (محرّمزاده و ایمان‌زاده، ۲۰۱۹) در زمینه توسعه گردشگری ورزشی ماجراجویانه در استان اردبیل، به راهکارهایی از جمله استفاده مناسب از رسانه‌های جمعی و استفاده از سایت‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی اشاره کرده‌اند. همچنین (میلنکوویچ، ۲۰۱۸) به تأثیر عوامل اطلاعات و فناوری در توسعه گردشگری ورزشی ماجراجویانه اشاره کرده است. برگزاری رویدادهای ورزشی بین‌المللی از دیگر پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران است. متأسفانه به دلیل برخی از مسائل از جمله نبود زیرساخت‌های کافی، عدم حضور بانوان در ورزشگاه‌ها و سالن‌های ورزشی، تحریم‌های بین‌المللی و غیره، میزبانی بسیاری از رویدادهای ورزشی به ایران اختصاص داده نمی‌شود که باید با همکاری ارگان‌های مختلف تصمیمات اساسی در این زمینه اتخاذ گردد تا ایران بتواند از ظرفیت‌های خود برای میزبانی

رویدادهای ورزشی بین‌المللی استفاده نماید. البته کشور ایران به دلیل همجواری با کشورهای حوزه خلیج فارس و شرایط خاص آنها (وسعت اندک، شرایط جغرافیایی آنها، دسترسی راحت به برخی شهرها و جزایر ایران، استفاد از سفر دریایی و غیره)، می‌تواند در برگزاری رویدادهای ورزشی با آنها همکاری داشته باشد. به‌طورمثال جزیره کیش شرایط مناسبی برای همکاری در اسکان و گردشگری برای کشورهایی مانند قطر و امارات دارد که با تعاملات سازنده به‌راحتی این مهم قابل دستیابی است.

درنهایت، به مدیران حوزه ورزش و گردشگری کشور، توصیه می‌شود به‌صورت کلی از پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال به‌منظور توسعه گردشگری ورزشی کشور استفاده نمایند. برای پیاده‌سازی هر یک از پیشران‌های کلیدی توسعه گردشگری ورزشی فعال در ایران، راهکارهای متعددی در خلال بحث ارائه شد که می‌تواند مدنظر مدیران حوزه ورزش و گردشگری کشور قرار گیرد. البته با توجه به کمبود تحقیقات در زمینه گردشگری ورزشی فعال، به سایر محققان نیز پیشنهاد می‌گردد که تحقیقاتی جداگانه‌ای در مورد هر یک از این پیشران‌های ۶ گانه انجام دهند و راهکارهای عملیاتی برای اجرایی کردن آنها را مورد شناسایی قرار دهند. همچنین پژوهش در زمینه شناسایی انگیزه‌های گردشگران ورزشی فعال برای مسافرت به مقاصد گردشگری و شناسایی عوامل بازدارنده توسعه گردشگری ورزشی فعال نیز می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

References

- Abedi Samakosh, M., Farzan, F., Dousti, M., & Honarvar, A. (2018). Identification of Attracting and Deterrent Factors in the Development of Coastal Tourism (Case Study: Active Sport Tourists Visiting Caspian Sea Coastal Regions). *Journal of Research on Management of Teaching in Marine Sciences*, 5(2), 96-108. http://rmt.iranjournals.ir/article_3241_1_en.html?lang=en
- Aliakbari, E., Pourahmad, A., & Jalalabadi, L. (2018). Identifying the Effective Thrusters on the Future of Tourism Status of Kerman City with Futuristic Approach. *Journal of Tourism and Development*, 7(1), 156-178. https://www.itsairanj.ir/article_63617_en.html?lang=en
- Beyranvandzadeh, M., Darvishi, H., & Najafi, E. (2021). Future study of nature tourism based on nature in Lorestan province. *Geography and Human Relationships*, 3(4), 109-120. https://www.gahr.ir/article_128390.html?lang=en
- Clark, R., & Misener, L. (2015). Understanding Urban Development Through a Sport Events Portfolio: A Case Study of London, Ontario. *Journal of Sport Management*, 29(1), 11-26. <https://doi.org/10.1123/jsm.2013-0259>
- Gibson, H. J. (1999). Sport tourism: The rules of the game. *Parks & Recreation*, 34(6), 36-43. <https://link.gale.com/apps/doc/A55100590/AONE?u=anon-5f465294&sid=googleScholar&xid=c3ee954c>
- Gibson, H. J., Lamont, M., Kennelly, M., & Buning, R. J. (2018). Introduction to the Special Issue Active Sport Tourism. *Journal of Sport & Tourism*, 22(2), 83-91. <https://doi.org/10.1080/14775085.2018.1466350>
- Hritz, N., & Ross, C. (2010). The Perceived Impacts of Sport Tourism: An Urban Host Community Perspective. *Journal of Sport Management*, 24(2), 119-138. <https://doi.org/10.1123/jsm.24.2.119>
- Imani, B., & Razavi, S. M. (2020). Identifying the effective propelling factors on the future situation of sustainable tourism by the future studies approach Case study: Central villages of Sarein county. *Journal of Tourism Planning and Development*, 9(33), 71-90. <https://doi.org/10.22080/jtpd.2020.18409.3249>

- Javan, F., Hojjat, S., & Seyfizadeh, M. (2021). Analysis of the effective propellants of tourism development in Rasht metropolis based on future studies approach. *Program and Development Research*, 2(2), 161-186. <https://doi.org/10.22034/pbr.2021.138467>
- Jian, W., Peng, W., Xiao, S., Li, H., Jin, J., Qin, L., Dong, Y., & Su, Q. (2014). Role of serum vaspin in progression of type 2 diabetes: a 2-year cohort study. *Public Library of Science one*, 9(4), e94763. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0094763>
- Knop, P. D. (1987). Some thoughts on the influence of sport on tourism. In G. Michael (Ed.), *International seminar and workshop on outdoor education, recreation and sport tourism. Proceedings of an international seminar* (pp. 38-45). Wingate Institute for Physical Education and Sport. <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/full/10.5555/19891871397>
- Milenković, J. (2018). Basics of development of adventure tourism on Suva Planina. *Zbornik radova-Geografski fakultet Univerziteta u Beogradu*, 66(2), 85-103. <https://doi.org/10.5937/zrgfub1802085M>
- Moharramzadeh, M., & Imanzadeh, M. (2019). Presentation of a qualitative model for developing strategies for adventurous sports tourism. *Sport Management and Development*, 8(4), 2-17. <https://doi.org/10.22124/jsmd.2019.3795>
- Nasr, T. (2019). Identification of Key Factors Affecting on the Shiraz City Tourism with a Future Studies Approach. *Research and urban planing*, 10(37), 55-66. https://jupm.marvda.sht.iau.ir/article_3539.html?lang=en
- Polanec, A. (2014). Sport tourism centres from top athletes' perspective: differences among sport groups. *Business Systems Research: International Journal of the Society for Advancing Innovation and Research in Economy*, 5(2), 97-109. <https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/bsr/article/view/12530>
- Tayyebi, S., Babaki, R., & Jabbari, A. (2007). An investigation of the relationship between tourism development and economic growth (1959-2004). *Journal of the faculty of humanities and social sciences*, 7(26), 83-110. <https://www.sid.ir/paper/389316/en>
- Tomik, R., Kosmala, G., & Ardenska, A. (2017). Active sport tourism in Poland: Environmental conditions and motivational aspects. *European Journal of Geography*, 7(5), 129-138. <https://www.eurogeojournal.eu/index.php/egj/article/view/284/223>
- Yang, J-J., Lo, H-W., Chao, C-S., Shen, C-C., & Yang, C-C. (2020). Establishing a Sustainable Sports Tourism Evaluation Framework with a Hybrid Multi-Criteria Decision-Making Model to Explore Potential Sports Tourism Attractions in Taiwan. *Sustainability*, 12(4), 1673. <https://doi.org/10.3390/su12041673>